

відродження світової цивілізації. Ідея азіатського ренесансу є своєрідною інтерпретацією інтеграції України у світові процеси, зокрема культурні.

Так, у поемі «Трамвайний лист» (1921) ми спостерігаємо, як героїня бачить місто, з одного боку, реальне місто, де «блукають шакали», з іншого, їй ввижається місто-мрія, місто-легенда. І цим містом прекрасного майбутнього виступає саме східне місто: «Прекрасна легенда з легенд. / Про синій вечірній город, / де вічно кричить муедзин, / що в нім мінарети – гори, /...[...]...І там, де блукають шакали, / я вже бачу вітчизний ескіз. / Геніальне азіатське місто / (без бруду, без повій, без брехні)» [Хвильовий: 109]. Образ «геніального азіатського міста» в поемі виконує функцію художньої алюзії історіософського бачення автором місця України в майбутньому глобалізованому світі.

У художній структурі іншої поеми М. Хвильового «Ex oriente lux» («Зі сходу світло») (1922) авторську ідею азіатського ренесансу актуалізують лексичні й тавтологічні повтори: «Зі сходу...кучугури кучугурили там. Зі сходу струмкує дим» [Хвильовий: 98, 99, 100]. Інтеграція східних та українських просторових координат натякає на те, що Україна повинна зайняти своє гідне місце в процесі азіатського ренесансу. У поемі звучить впевненість у непереможності у боротьбі за щасливе майбутнє: «і подих вітру (зі сходу вітру) / погладив нам долоні...» [Хвильовий: 99]. Саме «вітер зі сходу» живить цю впевненість ліричного героя поеми.

Отже, аналіз цих творів М. Хвильового дозволяє говорити про вияв глобалізаційних процесів у літературі, що потребує подальших текстологічних досліджень.

Література

1. Лімборський І. Європейські літератури і глобалізація: національне і глобальне у просторі художньої свідомості. *Всесвіт*. 2008. № 5-6. С. 152–156.
2. Голубенко П. Хвильовий і Шпенглер. *Сучасність*. 1963. Ч. 5. С. 53–70.
3. Хвильовий М. Твори: у 2 т. Т. 1: Поезія. Оповідання. Новели. Повісті. Київ: Дніпро, 1990.

ПІДКАМІННА Людмила
канд. філол. наук, м. Київ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НЕОЛОГІЗМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Активні суспільно-політичні процеси в Україні сприяють продукуванню нового лексичного матеріалу, який спочатку виникає як індивідуальне явище, а з часом поширюється засобами масової інформації, інфлюенсерами, блогерами й охоплює широке коло мовців. Процеси неологізації зумовлені появою нових реалій і сприяють поповненню тезаурусу сучасної української літературної мови, тому потребують глибокого дослідження і є актуальною лінгвістичною проблемою.

Неологізми досліджували у своїх працях Андрусак І., Вокальчук Г., Герман В., Калетнік А., Пашинська Л., Самойлова І., Сербенська О., Стратулат Н., Стишов О., Ткачук О. тощо. Науковці звертали увагу на лексико-семантичні та словотвірні особливості лексичних інновацій, однак у зв'язку з динамікою появи та функціонування новотворів, цей матеріал потребує подальшого вивчення.

Неологізмом вважаємо «слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні неологізми) або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські неологізми)» [Українська мова: 377].

Неологізм існує до моменту широкого і частого використання значною кількістю носіїв мови. Узуальність і кодифікація є межами існування лексичної інновації, тому матеріалом для дослідження обрано лексику, яка виникла в українській мові впродовж останніх трьох років, яку не зафіксовано в тлумачних словниках, однак вона використовується в мовній практиці українців.

Нові слова часто з'являються під впливом суспільно-політичних подій у країні. Так в українській мові у 2014-2019 роках з'явилися неологізми *небесна сотня, диванна сотня, зелені чоловічки, порохобот, фейк, кіборги, мінські домовленості, євромайдан, томос, євробляхи, телемедицина* тощо. Нині деякі з них стали вже історизмами (*АТО, зелені чоловічки*), а частина міцно закріпилася в мовленні українців: *фейк, фейкові новини, томос, порохобот, небесна сотня, країна-агресор* тощо.

Останні три роки були насичені глобальними подіями в Україні.

Виникнення нових політичних реалій у 2019 році зумовило поповнення словника української мови словами *Зе-команда, турборежим, кандидат-шоумен, монобільшість* та іншими.

Пандемія COVID-19 збагатила тезаурус української мови значною кількістю неологізмів: *ковідка, ковід-пацієнт, ковідіот, ковід-дисидент, локдаун, антиваксер, коронакриза, масковий режим, постковідний синдром* тощо.

Нині Україна перебуває у стані війни й українцям довелося швидко звикати до нових умов життя та нових слів, які їх означають: *рашисти, рашизм, рашистський, кадірівці, чорнобайти, старлінк, орки, путінський мир, «асвабідітелі»* тощо: «*За катастрофу, яку створили в українських містах, відповідальні не тільки орки*» [Gazeta.ua]; «*Через путінський мир втратив житло? Ми розкажемо, що робити для відшкодування*» [Вікна].

Актуалізувалися в ЗМІ та широкому мовленні військові терміни: *комендантська година, повітряна тривога, ракетний обстріл, приліт, лінія фронту, окупанти, контрнаступ* та інші.

Отже, значна кількість неологізмів виникла внаслідок лакуарності та функціонує в сучасній українській мові як безеквівалентна лексика, однак подальше засвоєння лексичних інновацій зумовлене апробацією суспільною практикою: саме соціум визначає, чи потребує мовна система такого позначення понять і який спектр синонімічних засобів уже містить словник української мови.

Література

1. Вікна. URL: <https://vikna.tv/video/lifestyle/cherez-putinskyj-myr-vtratyv-zhytlo-my-rozkazhemo-shho-robytu-dlya-vidshkoduvannya/>
2. Українська мова: енциклопедія / [редкол.: В.М. Русанівський, В.М.Тараненко та ін.]. Київ: Укр.енцикл., 2000. 752 с.
3. Gazeta.ua. URL: <https://gazeta.ua/articles/lady-photo/ za-katastrofu-yaku-stvorili-v-ukrayinskih-mistah-vidpovidalni-ne-tilki-orki/1079770>

ПРИХОДЬКО Оксана

канд. пед. наук, доцент, м. Київ

ДРАМАТИЧНА ПОЕМА ЛЕСІ УКРАЇНКИ «НА ПОЛІ КРОВІ» ЯК ОБ'ЄКТ ТЕАТРАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ: СОЦІОКУЛЬТУРНА ПЕРСПЕКТИВА БІБЛІЙНОГО ІНТЕРТЕКСТУ

Біблія як джерело інтертекстуальних студій протягом тривалого часу привертає увагу митців, а відтак – і увагу дослідників до її інтерпретаційних моделей та алюзій, експлікованих у численній кількості текстів різних літератур. Біблійні сюжети та образи – фундамент, на якому письменники конструюють власні твори. Інтерпретаційні моделі Біблії мають значний епістемологічний потенціал. З огляду на це проблемно-мотивні й тематично-сюжетні комплекси, репрезентовані в просторі художнього слова, є матеріалом для інтерпретацій, інтертекстуальних студій та інтермедіальних експериментів.

Важливим чинником розвитку інтертекстуальних студій стали дослідження Ю. Крістевої, яка обґрунтувала поняття інтертекстуальності й запропонувала власну теоретичну концепцію стосовно окресленого явища. Під інтертекстуальністю дослідниця розуміє текстуальну інтеракцію, яка відбувається всередині кожного окремого художнього тексту. За Ю. Крістевою, у просторі кожного художнього тексту декілька певних висловлювань, запозичених з інших художніх текстів, взаємно перетинаються і часто нейтралізують один одного.

Таким текстом, що породжує інтертекстуальні реляції в просторі літератури, є Біблія, сюжети якої переосмислюються та інтерпретуються в різний спосіб.

Своєрідну авторську інтерпретацію біблійного мотиву зради Юдою Ісуса Христа репрезентує Леся Українка в драматичній поемі «На полі крові». Задля показу мотивів учинку та докорів сумління Юди письменниця трансформує біблійний сюжет, коли Юда не повісився після зради Учителя, а живе далі, придбавши за 30 срібляників і обробляючи вбогу неродючу нивку – «поле крові».

Невелика за обсягом та кількістю персонажів (тільки 2 – Юда і Дідок-Прочанин) драматична поема Лесі Українки стала об'єктом неодноразового сценічного втілення в Україні (Творча майстерня «Театр у кошику», м. Львів (2001), Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка (2009), Рівненський академічний український музично-драматичний театр (2021), Кіровоградський академічний український музично-драматичний театр ім. М.Л. Кропивницького (2021) та ін.), а також породила множинність режисерських